

PROJEKT SYSTEMOWY 1.18

TWORZENIE I ROZWIJANIE STANDARDÓW USŁUG POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

**Spożalania w zakresie wdrażania standardów pracy
socjalnej
i funkcjonowania instytucji pomocy społecznej
Animator – mediator – lokalny polityk społeczny**

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Marek Rymsza
ISNS Uniwersytet Warszawski, ekspert ISP

„Co łączy OSL z pracą środowiskową ze społecznością lokalną? Historia i teraźniejszość, konteksty”

SEMINARIUM „ORGANIZOWANIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ –
OD ZAŁOŻEŃ DO PRAKTYKI”

KATOWICE, 22 PAŹDZIERNIKA 2012 r.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podejście środowiskowe

- Wyjść z za biurka (*frontline work*);
- „Sklep do pana”, nie „pan do sklepu”;
lokowanie sklepu „na osiedlu”, ale również
namawianie mieszkańców do założenia
sklepiku;
- Wsparcie aktywizujące świadczone
w środowisku klienta (-ów), obejmujące
zmianę środowiska (rozwój „sił życiowych”);
- Postrzeganie człowieka jako osoby wrosniętej
w pewien ekosystem społeczny.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Praca środowiskowa (środowiskowa praca socjalna)

- ❖ Ruch *settlements* XIX/XX wiek; polskie przykłady;
- ❖ Anglosaska tradycja *community work*, organizowanie społeczności;
- ❖ Nurt komunitaryzmu (decentralizacja, lokalna polityka społeczna, siła sprawcza wspólnoty, pomocniczość państwa);
- ❖ Tradycja *empowerment* – wzmocnić i upodmiotowić ludzi – i jako jednostki, i jako społeczności;
- ❖ Praca dla społeczności, ze społecznością, w społeczności (3 x tak) - przykład osiedla popegeerowskiego.

Ukierunkowanie aktywności służb społecznych ad 2012

- ❖ Potrzebna reorientacja aktywności służb równoległe w dwóch aspektach: (1) od działań osłonowych do aktywizujących oraz (2) od wspierania jednostek (przez rodzinę i grupy) do wspierania społeczności;
- ❖ Działania osłonowe i aktywizujące nie są względem siebie alternatywne, ale wzajemnie uzupełniające;
- ❖ Przy ogólnym zaniedbaniu pracy socjalnej jest miejsce dla rozwijania różnych jej metod, przy czym orientacja środowiskowa jako zakorzeniona wydaje się mieć szczególnie duży potencjał (tradycja – przykłady historyczne).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jaki potencjał służb społecznych?

- Potencjał rozproszonego środowiska pracowników socjalnych z placówek specjalistycznych pobrzeża systemu pomocy społecznej;
- Potencjał „aktywnego pomagania” prowadzonego w trzecim sektorze (organizacje pozarządowe, podmioty kościelne) niekoniecznie „pod szyldem” pracy socjalnej, ale spełniającego kryteria pracy socjalnej;
- Zainteresowanie pracowników socjalnych pracą środowiskową;
- Ogólny kierunek: integracja środowiskowej integracji.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Organizator społeczności lokalnej

Rozwiązanie funkcjonalne „trzy w jednym”:
zespólna wiązka trzech środowiskowych ról zawodowych:

- **Animator lokalny** – rola wdrażana, częściowo już utrwalona m.in. dzięki wcześniejszym działaniom metodą CAL,
- **Organizator sieci społecznych** (mediator / networker) – rola wdrażana o wysokim potencjale;
- **Lokalny polityk społeczny** (planista) – rola wdrażana, „wrażliwa” na kontekst polityczno-instytucjonalny

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaangażowanie w animację lokalną w%

(badanie ISP 2010)

Jak często podejmują działania animacyjne?	Badani ogółem	Badani z OPS	Badani z PCPR	Badani z PS
Bardzo często i często	38,2	36,7	48,1	56,1
Rzadko, bardzo rzadko, nigdy	61,8	63,3	51,9	43,9
Ogółem	100	100	100	100

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaangażowanie w budowanie lokalnych sieci w%

(badanie ISP 2010)

Jak często uczestniczą w organizowaniu sieci?	Badani ogółem	Badani z OPS	Badani z PCPR	Badani z PS
Bardzo często i często	53,0	51,4	61,7	72,8
Rzadko, bardzo rzadko, nigdy	47,0	48,6	38,3	27,2
Ogółem	100	100	100	100

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaangażowanie w lokalne planowanie w%

(badanie ISP 2010)

Jak często podejmują działania planistyczne?	Badani ogółem	Badani z OPS	Badani z PCPR	Badani z PS
Bardzo często i często	60,2	59,5	63,3	70,5
Rzadko, bardzo rzadko, nigdy	39,8	40,5	36,7	29,5
Ogółem	100	100	100	100

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zainteresowanie środowiskowymi rolami zawodowymi

– pytania kontekstowe (w%) (badanie ISP 2010)

Sytuacja nr 1		Sytuacja nr 2		Sytuacja nr 3	
Rola w działaniu		Rola w działaniu		Rola w działaniu	
Koordynator	31,1	Ratownik	23,9	Interwencja incognito	2,4
Samotny strzelec	29,3	Szeryf	5,5	Konstruktywny urzędnik	50,8
Organizator sieci	28,5	Animator	51,1	Lokalny polityk społ.	35,1
Wycofanie	10,2	Wycofanie	17,9	Wycofanie	9,8
<i>Nie wiem</i>	<i>0,9</i>	<i>Nie wiem</i>	<i>1,6</i>	<i>Nie wiem</i>	<i>1,9</i>
Ogółem	100	Ogółem	100	Ogółem	100

Poglądy na temat łączenia zasiłków i pracy socjalnej (w%) (badanie ISP 2010)

Pogląd	Badani ogółem	Badani z OPS	Badani z PCPR	Badani z PS
Zasada jest słuszna i nie należy jej zmieniać	31,9	32,5	25,3	32,1
Zasada jest niesłuszna i należy ją zmienić	39,9	39,5	45,8	36,5
Trudno powiedzieć (wady i zalety zasady równoważą się)	28,2	28,0	28,9	31,4
Ogółem	100	100	100	100

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rekomendacje – co warto robić?

- Pracownicy socjalni chcą być zatrudnieni etatowo w placówkach wsparcia, ale pracować z ludźmi w środowisku – strategia „mieć biurko i wyjść z za biurka”;
- Warto tworzyć stanowiska pracy dla pracowników socjalnych w placówkach wsparcia „zakorzenionych środowiskowo”, także tych funkcjonujących w ramach trzeciego sektora;
- W OPS warto instytucjonalnie rozdzielać (uwzględniając wielkość placówek) pracę socjalną (tworząc przestrzeń do jej praktykowania różnymi metodami) oraz wypłacanie zasiłków;
- Warto upowszechniać pracę środowiskową i traktować pracowników socjalnych jako agentów zmiany społecznej a nie kontroli społecznej.

Rekomendacje (2) – w stronę OSŁ

- Ważnym elementem potencjału rozwojowego służb społecznych jest zakorzeniona orientacja środowiskowa (polska tradycja pracy środowiskowej);
- Potencjał ten można „skapitalizować” upowszechniając model OSŁ;
- Warunkiem powodzenia tej misji jest: (1) pozostawienie „frontowym” pracownikom socjalnym zaplecza instytucjonalnego przy jednoczesnym (2) otwarciu służb społecznych na „siły społeczne” (OSŁ to praca dla społeczności, w społeczności i ze społecznością).

Kluczowe materiały dla prezentacji

- ❖ *Ramowy model środowiskowej pracy socjalnej / organizowania społeczności lokalnej*, opracowanie przygotowane przez ekspertów CAL/ISP, Warszawa 2011 będące podstawą działań wdrożeniowych;
- ❖ Marek Rymśza (red.) – *Pracownicy socjalni i praca socjalna w Polsce. Między służbą społeczną a urzędem*, ISP, Warszawa 2012 – książka podsumowująca badania (wersja pdf [dostępna na stronie www.isp.org.pl](http://www.isp.org.pl))